

BREED

KINDEROPVANG

Pedagogisch werkplan BSO

Kinderopvang Breed
Palestrinalaan 915
8031 VA Zwolle
info@kinderopvangbreed.nl
Pedagogisch werkplan BSO ©
Versie: 5.0
2018

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Werkwijze	3
Hoofdstuk 1 De vier basisdoelen/ opvoedingsdoelen	4
1.1 Een gevoel van emotionele veiligheid	4
1.2 De gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties	6
1.3 De gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties	8
1.4 De kans om zich waarden en normen, cultuur eigen te maken; socialisatie	8
Hoofdstuk 2 De uitvoering voor de geïntegreerde ⁵ en reguliere buitenschoolse opvang	10
2.1 Emotionele veiligheid	10
2.2 Persoonlijke competenties	14
2.3 Sociale competenties.....	16
2.4 Overdracht van waarden & normen	18
.....	21
Hoofdstuk 3 Een middag op de buitenschoolse opvang van Kinderopvang Breed	22
Hoofdstuk 4 Kwaliteit en personeel.....	25
Bijlage Stappenplan 'Naar buiten'	26
Algemeen.....	26
Stap 1 Voorbereiding.....	26
Stap 2 Onderweg	27
Stap 3 Op de plaats van bestemming	28
Stap 4 Bij vertrek	28
Bijlage Wat wij aan de kinderen willen meegeven aan normen en waarden	29
Omgaan met speelgoed	29
Eten & drinken.....	30
Naar de wc gaan	30
Omgaan met het Milieu	30

Inleiding

Waarom een pedagogisch werkplan?

Het pedagogisch werkplan dat voor u ligt, is de concrete uitwerking van het pedagogisch beleidsplan zoals dat geschreven is voor de gehele organisatie van Kinderopvang Breed. Dit beleidsplan geeft een papieren beeld van onze missie en onze visie op kinderen en hun ontwikkeling. Daarin staan ook de, door de overheid verplicht gestelde, basisdoelen genoemd.

Deze doelen worden in ons pedagogisch werkplan 'vertaald' naar de praktijk. Daarbij zijn de door de GGD opgestelde pedagogische middelen een hulpmiddel. Want hoe maak je bijvoorbeeld het basisdoel 'werken aan emotionele veiligheid' van de kinderen concreet en zichtbaar voor u als ouder, als lezer. Een voorbeeld van zo'n pedagogisch middel is de leidster- kind interactie.

"Ina is een nieuw kind van bijna 5 jaar oud. Zij heeft nog niet zoveel ervaring met het afscheid nemen van haar ouder(s)/verzorger(s) en het alleen achter blijven te midden van onbekenden. Emotionele veiligheid is voor haar op dat moment enorm belangrijk. In de leidster- kind interactie is een, zoveel mogelijk vaste, leidster in haar houding en haar aandacht op Ina gericht. Ze heeft haar opgetild en houdt haar dicht tegen zich aan, zwaait samen met Ina haar ouder(s)/verzorger(s) uit, benoemt voor haar dat papa en mama gaan werken en dat ze na het spelen haar komen ophalen. De leidster troost haar, is zoals dat heet, sensitief en responsief. Dat wil zeggen; dat zij haar dicht bij zich houdt, haar volgt en aanvoelt wanneer zij haar steun nodig heeft, deze ook biedt door haar op schoot te nemen, samen met haar een boekje te lezen of liedjes te zingen. De dagen of weken erna blijft de leidster gericht op Ina. Zij wint haar vertrouwen, zij begint zich veilig te voelen in haar aanwezigheid en leert de andere kinderen kennen. Gaandeweg gaat het afscheid nemen van haar ouder(s)/verzorger(s) makkelijker tot zij uiteindelijk hen zonder te huilen uitzwaait."

Een ander pedagogisch middel is bijvoorbeeld het gebruik van de binnen- en buitenruimte. Op welke manier wordt dit middel ingezet om te zorgen dat kinderen zich emotioneel veilig voelen? Wij vinden het belangrijk dat de binnen- en buitenruimte kindvriendelijk en veilig zijn. Met een huiselijke sfeer waar het kind zich op z'n gemak en zich thuis voelt. De binnen ruimten zijn overzichtelijk ingedeeld met vaste plekken voor speelgoed en vaste speelplekken, zoals o.a. de huishoek, bouwhoek, spelletjes en knutseltafel en er is gelegenheid tot even terugtrekken uit het groepsgebeuren om te kunnen uitrusten of gewoon even op jezelf zijn. De buitenruimte is overzichtelijk en omheind en waar beweging en ontdekken wordt gestimuleerd door leeftijdsadequaate en uitnodigende materialen.

Werkwijze

Sinds 1 januari 2005 heeft de kinderopvang zijn eigen Wet- en regelgeving. In deze Wet vormen de vier basisdoelen van professor Riksen-Walraven het fundament voor het dagelijks werken met kinderen in de kinderopvang.

Elk basisdoel is gekoppeld aan een pedagogisch middel. Door verschillende vragen wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze in de praktijk aan de basisdoelen wordt gewerkt.

Kinderopvang Breed heeft gekozen om de vraagstelling omtrent de vier basisdoelen aan haar pedagogische medewerksters te stellen. Alleen of met elkaar hebben zij hun manier van werken aan de hand van de vragen, besproken, beantwoord en op papier gezet.

Hoofdstuk 1 Beschrijft de vier vereiste basisdoelen geïllustreerd aan voorbeelden uit onze praktijk.

Hoofdstuk 2 In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van de vragenlijsten weergegeven waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de geïntegreerde kinderopvang en de reguliere kinderopvang. In dit hoofdstuk wordt ook duidelijk hoe het gebruik van b.v. de binnen- en buitenruimte, van activiteiten en spelmateriaal bijdraagt aan het realiseren van deze vier basisdoelen.

Hoofdstuk 3 Bestaat uit een beschrijving van een dag op de verschillende groepen.

Wij hopen van harte dat u als ouder en als lezer een helder beeld krijgt van onze manier van werken met uw en onze kinderen.

Hoofdstuk 1 De vier basisdoelen/ opvoedingsdoelen

De vier voorwaarden om elk kind tot ‘groei en bloei’ te kunnen brengen, zijn verwoord door professor J.M.A. Riksen-Walraven in de volgende opvoedingsdoelen. Volgens haar dragen deze zogenoemde **basisdoelen**² bij aan het huidige- en toekomstige functioneren van kinderen.

- Een gevoel van emotionele veiligheid;
- Gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties;
- Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties;
- De kans om zich de waarden en normen, de cultuur van een samenleving, eigen te maken, socialisatie.

1.1 Een gevoel van emotionele veiligheid

Het bieden van een gevoel van veiligheid³ is de meest basale pedagogische doelstelling voor alle vormen van kinderopvang. Het is een voorwaarde voor een kind om zich te kunnen ontwikkelen. Als een kind zich veilig voelt is het geïnteresseerd in zijn omgeving, staat het open voor nieuwe leerervaringen en kan het profiteren van de mogelijkheden zich verder te ontwikkelen.

Veiligheid heeft niet alleen te maken met fysieke veiligheid maar ook met de relatie en omgang met de leidsters. Een kind dat zich emotioneel ondersteund voelt en een warme relatie kan opbouwen met een vaste leidster, kan ontspannen omgaan met anderen. Deze positieve ervaringen met volwassenen stimuleert het vertrouwen in mensen. Dit beïnvloedt het opvoedings- en ontwikkelingsproces van het kind positief. Het veilig voelen wordt ook beïnvloed door het weten wat er wanneer gaat gebeuren. Deze ordening of ritme, bijvoorbeeld in de vorm van een dagprogramma, geeft een kind houvast en rust.

“Flynn is bijna vier jaar en gaat binnenkort naar de basisschool. Ze is erg gespannen voor deze overstap en het feit dat ze naar de buitenschoolse opvanggroep zal overstappen. Om de overgang te begeleiden en het minder spannend voor Flynn te maken zijn we twee maanden voor overstap in overleg met ouder begonnen om met Flynn en een vast gezicht van het kinderdagverblijf op visite te gaan op de buitenschoolse opvang. Flynn kan zo geleidelijk wennen aan de nieuwe groep en nieuwe speelkameraadjes. Het vaste gezicht laat haar het speelgoed van de buitenschoolse opvang

² De kwaliteit van de Nederlandse Kinderopvang. Van IJzendoorn, Taveccio en Riksen-Walraven. 2004

³ Het gaat om emotionele-, fysieke- en psychische veiligheid gekoppeld aan de houding van de leidsters, inrichting/ gebruik van de ruimte en ordening en activiteiten.

zien en helpt Flynn in het contact maken met de kinderen op de BSO”.

Er zijn drie *bronnen* van veiligheid te onderscheiden:

- *Vaste en sensitieve verzorgers*
- *Aanwezigheid van bekende leeftijdgenoten*
- *De inrichting van de omgeving*

Vaste en sensitieve verzorgers

De beschikbaarheid van sensitief reagerende opvoeders in de eerste levensjaren van een kind, blijkt bevorderlijk voor de veerkracht van het kind. Dit werkt door op de langere termijn, op zijn latere leven.

Een leidster die tijdig de signalen van een kind oppikt en juist interpreteert, draagt bij aan een gevoel van veiligheid bij het kind. Het kind voelt zich begrepen en geaccepteerd. Onderzoek heeft aangetoond dat de aanwezigheid van een sensitieve opvoeder kinderen beschermt tegen overmatige stress bijvoorbeeld door ziekenhuisopnamen, gezinsomstandigheden of andere oorzaken.

Op alle groepen van Kinderopvang Breed werken vaste vertrouwde leidsters. Ook de invalkrachten zijn vaste gezichten en voor de kinderen dus vertrouwd. Net als het dagelijks terugkerende programma met vaste speel-, eet- en drink- en rustmomenten. Vertrouwen speelt bij Kinderopvang Breed een belangrijke rol. Vertrouwen in het kind maar ook in de leidsters. Wij werken volgens het vier-ogen principe. In de praktijk houdt dit in dat onze groepen en verschoonruimtes alle voorzien zijn van glas en dat wij op de slaapkamer een camera hebben hangen die in de groepsruimte op ieder moment zicht geeft in het slaapkamertje. De ruimtes grenzen aan elkaar. Hierdoor kunnen leidsters eenvoudig bij elkaar meekijken. Op de groep zijn in principe altijd minimaal twee volwassenen aanwezig waarvan één de beroepskracht is die het vaste-gezicht-principe vertegenwoordigt. Hierdoor kan er sneller en effectiever worden ingegrepen als een kind of leidster iets overkomt. Daarnaast verkleint dit het risico ten aanzien van seksueel misbruik en/of kindermishandeling.

Zoals terug is te vinden in onze visie vinden we het belangrijk elk kind respectvol te bejegenen. Bijvoorbeeld door elk gedrag van het kind te zien als een vorm van communicatie en dit proberen te 'lezen'. De informatie van ouder(s)/verzorger(s) over persoonlijke ervaringen en emoties van hun kind, is daarbij erg belangrijk. Zodat je als leidster goed kunt aansluiten bij het kind. Dit draagt bij aan een prettige warme ontspannen sfeer, waarin het zowel voor kinderen als leidsters prettig vertoeven is.

Aanwezigheid van bekende leeftijdgenoten

Binnen alle groepen op Kinderopvang Breed zien we dat groepsgenootjes al op jonge leeftijd een bron van veiligheid vormen. Mits ze elkaar regelmatig zien, zodat ze aan elkaar kunnen wennen en leren kennen. In zulke relaties is er sprake van 'sociale uitwisselingen en sociale responsiviteit'. Dat wil zeggen dat kinderen zich met elkaar verbonden voelen en verantwoordelijk voor elkaar voelen. Dit ontstaat doordat de kinderen, na het doorlopen van de wensperiode (in overleg met ouder(s)/verzorger(s) vastgesteld) op vaste stamgroepen komen. Elke dag heeft dus zijn eigen vaste, verticale groep met zoveel mogelijk dezelfde kinderen van verschillende leeftijden.

Op de groepen zien we dat als een kind bijvoorbeeld verdriet heeft, er altijd wel een ander kind aan komt rennen om te helpen troosten. Of dat een ouder kind spontaan een jonger kind helpt met eten geven, aankleden, enzovoorts.

De inrichting van de omgeving

Alle groepsruimten zijn met aandacht voor (dag)licht, kleurgebruik, akoestiek en indeling ingericht. Zo is er gelegenheid om volgens het dagritme vrij te spelen in de ruimte, aan een tafel te eten, in bepaalde hoeken te spelen. Al onze groepen zijn voorzien van ramen en grenzen aan elkaar. Op deze manier is het zichtbaar wat er in de groepen gebeurt en kan er sneller ingegrepen worden. Het materiaal is gedeeltelijk opgeborgen in gesloten kasten om de rust die het lokaal uitstraalt te handhaven. Elke ruimte heeft zijn eigen manier van opruimen waarbij het speelgoed wordt gesorteerd. Zo leren de kinderen dat de boeken, knex, puzzels enzovoorts bij elkaar horen. Doordat leidsters de omgangsregels met het speelgoed benoemen, leren kinderen dat ze niet met speelgoed mogen gooien, er niet mee mogen slaan maar wel ermee mogen spelen met de gewenste handelingen. Er wordt benadrukt dat het speelgoed van de groep is en dat er voorzichtig mee omgegaan moet worden. Ander materiaal zit in afgesloten kasten waar de leidster zelf of in overleg met het kind materiaal kiest om mee te spelen of gericht aan een doel te werken.

1.2 De gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties

Met het begrip 'persoonlijke competentie' worden persoonskenmerken bedoeld zoals veerkracht, zelfstandigheid en zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit. Hiermee leert een kind om met allerlei problemen om te gaan en zich aan te passen aan veranderende omstandigheden. Door de intrinsieke behoefte tot spelen en ontdekken worden deze persoonskenmerken ontwikkeld. Het zijn de belangrijkste manieren van jonge kinderen om grip te krijgen op hun omgeving. En hoe gevarieerder en uitgebreider het spel is, hoe groter de kans op creativiteit, onafhankelijkheid en veerkracht op latere leeftijd.

“Maxim zit sinds een paar weken op de buitenschoolse opvang. Hij wil graag meedoen met het spel van drie andere kinderen rondom de treinbaan. Hij vindt het lastig om contact te maken, maar wil wel graag meespelen. De leidsters motiveert hem om aan de andere kinderen te vragen of hij mee mag spelen. Maxim vraagt aan de anderen of hij ook met de trein mag spelen en de andere kinderen zeggen dat het mag en schuiven wat op om plaats te maken voor Maxim. Maxim is vervolgens blij dat hij met de treinbaan kan spelen en maakt hierdoor ook contact met andere kinderen in het spel”.

Er zijn drie *factoren* die spel en exploratie kunnen bevorderen:

- De *inrichting van de ruimte*
- *Vaardigheden van leidsters om spel uit te lokken en te begeleiden*
- *Aanwezigheid van bekende leeftijdgenoten*

De *inrichting van de ruimte*: zowel binnen als buiten is er op meerdere plekken mogelijkheid om te spelen. In elke groepsruimte zijn er verschillende hoeken met verschillend leeftijdsadequaat speel- en spelmateriaal, maar ook om even uit te rusten op de kussens of de bank met een Donald Duck, boek of tablet.

We hebben ruimte om te fietsen, te rennen en te stappen maar ook om veilig in de zandbak eigen spel te kunnen spelen. Er is gelegenheid en uitdaging voor de kinderen om zowel grof motorisch als fijn motorisch bezig te kunnen zijn. Ook door het meedoen aan de dagelijkse activiteiten binnen zoals tafeldekken en afwassen, leren kinderen handelingen die ze in hun spel kunnen gebruiken. Zo kunnen kinderen immers competentie-ervaringen opdoen mits er rekening wordt gehouden met het ontwikkelingsniveau van de kinderen.

Vaardigheden van leidsters om spel uit te lokken en te begeleiden

Leidsters moeten voorwaarden voor spel creëren door materialen en activiteiten aan te bieden die aansluiten bij zowel het ontwikkelingsniveau als bij de interesse van het kind. Door bewust deel te nemen aan activiteiten kan een leidster leermomenten creëren en het kind helpen om een stapje verder te komen in zijn ontwikkeling.

Dit vraagt van leidsters dat zij inzicht en vaardigheden bezitten zodat ze het spel weten te begeleiden en te verrijken. Maar ook om te kunnen bepalen wanneer het goed is om niet mee te doen en het initiatief tot spel bij het kind te laten. Daarbij is het van belang dat leidsters de bijzonderheden en kwaliteiten van elk kind kennen zodat er succesvol op emoties en leermomenten aangesloten kan worden.

Aanwezigheid van bekende leeftijdgenoten

Hoe vaker kinderen van een groep elkaar zien en ontmoeten, hoe meer gelegenheid er is om samen te spelen en elkaar te leren kennen. Kinderen leren deel uit te maken van een groep waarin geleerd wordt op elkaar te wachten en met elkaar te delen.

1.3 De gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties

Het begrip sociale competentie omvat sociale kennis en sociale vaardigheden. Bijvoorbeeld het zich in een ander kunnen verplaatsen, communiceren, samenwerken, samenspelen, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen en het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

Kinderen leren door deel te nemen aan een groep waarmee ze ook activiteiten doen. Ze leren door interactie om met leeftijd- en groepsgenoten om te gaan maar ook om met regels en afspraken om te gaan. Door de leidsters wordt daar aandacht aan besteed. Daar hoort ook het leren omgaan met conflicten en het voor jezelf opkomen bij. Hier ligt eveneens een belangrijke taak voor de leidster om zulke interacties tussen kinderen te begeleiden waardoor ze zich veilig blijven voelen. Deze vaardigheid van de leidster is tevens een voorbeeld voor de kinderen hoe ze met anderen om kunnen gaan.

“Bij Horlando is duidelijk te merken dat hij steeds beter leert omgaan met andere kinderen. Elke keer wanneer hij de controller van de computer afpakte van een ander kind, werd hem voorgedaan hoe hij daarom kon vragen. Door de uitleg te herhalen “mag ik...?” leerde Horlando stapje voor stapje dit zelf of de juiste wijze te doen en conflicten te voorkomen”.

1.4 De kans om zich waarden en normen, cultuur eigen te maken; socialisatie

Kinderen maken deel uit van onze samenleving met een bepaalde cultuur.

Kinderopvang, een onderdeel van de samenleving, biedt een aanvulling op het gezin van het kind en de daarbij horende cultuur. Door onder meer de groepssetting zijn er mogelijkheden tot socialisatie en cultuuroverdracht. Bijvoorbeeld door het meemaken van conflicten tussen kinderen, het omgaan met emoties zoals pijn en verdriet, bekend raken met een andere cultuur.

Het gedrag van de leidsters speelt een cruciale rol bij de morele ontwikkeling van de kinderen. Zij ervaren de grenzen tussen goed en slecht, van gelijk en anders, van mogen en moeten door de wijze waarop leidsters daarmee omgaan.

Hun gedrag⁴ is een voorbeeld voor de kinderen hoe je met anderen omgaat en is van invloed op de ontwikkeling van sociaal gewenst gedrag zoals inlevingsvermogen.

“Een belangrijke afspraak op de buitenschoolse opvang is dat er gezamenlijk aan tafel wordt gegeten en gedronken. Dat er op elkaar wordt gewacht en pas gegeten/gedronken wordt als iedereen heeft. Hierbij gaan we van het standpunt uit dat wanneer iedereen klaar is je van tafel mag af gaan. (hierbij wordt wel gekeken naar de tijdsduur van de maaltijd en de bewegelijkheidsbehoefte van de kinderen aan de tafel). De meeste kinderen herkennen dit van thuis. Door deze afspraak tijdens het aan tafel gaan te herhalen word ook een nieuw kind mee genomen in uitleg van deze afspraak zodat alle kinderen op de groep zich deze wijze van samen eten eigen kunnen maken”

In het groepsgebeuren worden normen en waarden ook in de vorm van bepaalde rituelen met de kinderen besproken en beleefd. Naast de traditionele vieringen zoals bijvoorbeeld Bevrijdingsdag, Pasen, Sinterklaas, Kerst is er ook aandacht en ruimte om

⁴Kinderen onder de 3 jaar nemen alles op vol vertrouwen; maken nog geen onderscheid tussen goed en kwaad. Daarom is rol van de opvoeder zo belangrijk die niet teveel moet praten maar veel meer handelingen moet voordoen en voorleven. Dit draagt bij aan de latere moraliteit”. Uit: Caleidoscoop van een levende pedagogie. 2004

andere traditionele vieringen te delen bijv. het Suikerfeest.

Maar ook door bij de kinderen de aandacht te vestigen op de natuur, milieu, respect hebben voor diversiteit, geef je hen liefde voor de omgeving mee. Door bijvoorbeeld regelmatig activiteiten ondernemen zoals kinderboerderij te bezoeken maar ook door in de lente zaden te planten en te zien ontkiemen, op bezoek gaan bij andere culturen worden de begrippen tastbaar gemaakt,

Hoofdstuk 2 De uitvoering voor de geïntegreerde⁵ en reguliere buitenschoolse opvang

Hoe de vier basisdoelen uit het vorige hoofdstuk in relatie staan tot de onderstaande pedagogische middelen blijkt uit de uitkomst van de vragenlijsten. Elk basisdoel is gekoppeld aan een pedagogisch middel. Door verschillende vragen wordt inzichtelijk op welke wijze in de praktijk aan de basisdoelen wordt gewerkt.

De pedagogische middelen zijn:

- De leidster-kind interactie
- De binnen en buitenruimte
- De groep
- De activiteiten
- Het spelmateriaal

2.1 Emotionele veiligheid

Emotionele veiligheid en de leidster- kind interactie

Vraag

Op welke manier wordt de leidster- kind interactie gebruikt om te werken aan het basisdoel 'emotionele veiligheid'?

Antwoord

Zowel bij de geïntegreerde als bij de reguliere zorg wordt er gewerkt met vast personeel (leidsters, invallers en stagiaires) die op vaste dagen in de week aanwezig zijn. Binnen de geïntegreerde kinderopvang heeft elk kind een vast gezicht/ mentor die optreedt als contactpersoon voor ouder(s)/verzorger(s) en derden. De mentor vult jaarlijks voor haar mentorkind een observatieformulier in, om zo de ontwikkeling van het kind te volgen. De uitkomst van de observatie wordt zowel met ouder(s) als met de tutor, pedagogisch beleidsmedewerker en/of orthopedagoog besproken. Bij signalen van mogelijke ontwikkelingsproblemen stelt zij in samenspraak met de tutor, pedagogisch beleidsmedewerker en/of orthopedagoog en de ouder(s) ontwikkelingsdoelen op in een plan van aanpak. De mentor werkt vervolgens met het betreffende kind aan ontwikkelingsvaardigheden gerelateerd aan een eventuele ontwikkelingsachterstand.

Ook is er naast de mentor een tutor aanwezig op de groep. De tutor is de persoon die uren heeft voor het maken van stappenplannen en het bespreken van de stappenplannen met de groepsleidsters/mentor. Ook is de tutor de vertegenwoordiger van Kinderopvang Breed tijdens MDO gesprekken en plant eventueel huisbezoeken in.

Een leidster-kind interactie begint met een sensitieve-en responsieve houding van de leidster. Vanuit het mensbeeld dat elk kind een uniek individu is met een eigen persoonlijkheid. Elk kind mag er zijn zoals het is. Dit uit zich in het handelen door een liefdevolle en respectvolle benadering van elk kind. Het kind wordt aangesproken bij zijn naam, wordt verzorgd en getroost en zo nodig bijgestuurd. Een responsieve leidster geeft elk kind aandacht (zowel verbaal⁶ als non-verbaal⁷), is gevoelig voor de signalen van het kind en reageert vervolgens op gepaste wijze.

De leidster in de geïntegreerde groep sluit bovendien, zoveel mogelijk aan bij het ontwikkelingsniveau en ontwikkelingsmogelijkheden van elk individueel kind. Zodat ook een kind dat motorisch of cognitief niet in staat is bepaalde prikkels op te zoeken, deze aangereikt krijgt.

⁵ Dat wil zeggen, voor kinderen met een specifieke en/of pedagogische zorgbehoefte.

⁶ Bijvoorbeeld door benoemen, verwoorden, doorvragen, verbanden leggen, aanmoedigen, bekrachtigen.

⁷ Bijvoorbeeld door oogcontact, mimiek, lichaamshouding, gebaren.

Daartoe worden er bepaalde eisen aan de leidster in de communicatie met de kinderen (zowel op de geïntegreerde- als de reguliere groepen) verondersteld. Van een leidster wordt verwacht dat ze in de communicatie let op oogcontact, nabijheid, aandacht, beurtgedrag, passend taalgebruik en actief kan luisteren. En dat ze kan zeggen wat ze ziet in plaats van te interpreteren, duidelijk kan zijn, aansluit bij wat het kind auditief aankan (bijvoorbeeld een kind met autisme) fotokaarten met concrete voorwerpen en pictogrammen in de communicatie kan gebruiken. Belangrijk is dat dit alles met een (passend) gevoel voor humor gebeurt.

Binnen de geïntegreerde kinderopvang is men zich bewust dat elk gedrag van een kind een functie/betekenis heeft. Door een handicap/stoornis of de jonge leeftijd is een kind soms niet in staat te zeggen wat het wil en dit laat zien door ongewenst gedrag te vertonen. Het vraagt van de leidster een sensitieve houding om de onderliggende boodschap die het kind uitzendt, te vertalen. Want als het kind zich begrepen voelt draagt dit bij aan een gevoel van veiligheid.

Een duidelijk dag/ middagprogramma en voor die kinderen waar dat gewenst is het dag/ middagprogramma te ondersteunen met foto's of pictogrammen zien kinderen wat er gaat gebeuren en dat geeft hen rust en houvast.

Om inzicht te krijgen in de functie van het gedrag is het belangrijk om kinderen de nodige ruimte (zowel fysiek als geestelijk) te geven. Zo kunnen leidsters het gedrag van de kinderen observeren maar ook de autonomie van elk kind respecteren.

In het dagprogramma op de groepen is er volop gelegenheid voor het kind om zelf te kiezen met wie, met wat, waar en wanneer wordt gespeeld.

Samenvattend kan gesteld worden dat alle leidsters op alle groepen werken aan emotionele veiligheid van de kinderen door elk kind liefdevol en respectvol te bejegenen en professioneel te handelen.

Emotionele veiligheid en de binnen en buitenruimte

Vraag

Hoe wordt de binnen-en buitenruimte gebruikt om bij te dragen aan de emotionele veiligheid van de kinderen?

Antwoord

Op alle groepen van Kinderopvang Breed zijn de groepen ondergebracht in hun eigen vaste ruimten. Elke groep heeft zijn eigen huiselijke sfeer door gebruik van bepaalde kleuren, lichtbronnen, materialen waar kinderen en leidsters zich prettig voelen. Daarbij wordt rekening gehouden met de leeftijd van de kinderen en de daarbij horende activiteiten

Op de groep heeft alles een vaste plek waar ook de kinderen zich van bewust zijn. Bij het opruimen wordt hier ook aandacht aan besteed. De ruimten zijn overzichtelijk ingedeeld met vaste plekken om te kunnen bouwen, met poppen te spelen, op de bank een boek te kunnen lezen, aan tafel te eten, in het toilet te plassen en handen te wassen. De kinderen weten welke activiteit erin welke ruimte plaatsvindt. Dit geeft hen een gevoel van

veiligheid en bied bovendien ruimte om individueel met één of meerdere kinderen apart te werken aan bepaalde vaardigheden.

Er is een ruime mogelijkheid om buiten te spelen op een omheint en overzichtelijk terrein. Er is ruimte om lekker achter elkaar aan te rennen, te fietsen, om rustig in de zandbak taartjes te bakken of in het huisje te spelen. Of er kan gebruikt worden van de buitentoestellen. Er is voldoende groen op het buitenterrein om te ontdekken, op onderzoek uit te gaan of bijvoorbeeld hutten te bouwen.

Emotionele veiligheid en de groep

Vraag

Op welke wijze kan de groep zorgen dat een kind zich emotioneel veilig voelt?

Antwoord

De kinderen binnen Kinderopvang Breed maken deel uit van een verticale groep. Ze verblijven voor langere tijd in eenzelfde groep waardoor ze vertrouwd en bekend zijn met zowel de leidsters en kinderen, als met de geldende regels en het dag/middagprogramma.

De leidsters zijn bekend met de eigenheid van elk kind en houden daar rekening mee door aan te sluiten bij de behoeften van het kind. Zo heeft bijvoorbeeld het ene kind sterk de behoefte om even alleen te spelen voordat het kan meedraaien met de activiteiten in de groep. De ander wil direct samen met een ander kind voetballen of met meerdere kinderen buiten spelen.

Wanneer kinderen voor langere tijd in dezelfde groep verblijven, is er gelegenheid om vriendschappen aan te gaan. Deze vriendschappen worden door de leidsters aangemoedigd door het samen spelen en samen werken te stimuleren en positief te bekrachtigen. Kinderen krijgen ook de gelegenheid om 'conflicten' op te lossen in een veilige omgeving en met ondersteuning van de leidsters hiermee te leren omgaan. Dit is belangrijk voor de verdere sociale redzaamheid bijvoorbeeld op een basisschool.

Communicatie is ook binnen het groepsproces enorm belangrijk. Kinderen worden geleerd om te vragen, het vragen om hulp, drinken, een cracker of om met speelgoed te spelen. Bovendien leren ze tijdens de groepsactiviteiten zoals het eten, om op hun beurt te wachten, om naar een ander kind te luisteren wanneer deze iets vertelt. Ook op dit gebied hebben de leidsters een voorbeeldfunctie. Zij 'leven voor', geven gestalte aan bijvoorbeeld het op je beurt wachten, vragen om even mee te helpen met opruimen, bekers pakken of om mee te mogen spelen.

Alle groepen bij Kinderopvang bestaan uit geïntegreerde groepen waar het gebruik van ondersteunende middelen (wanneer nodig) zoals bijvoorbeeld pictogrammen, of foto's in de communicatie met de kinderen worden ingezet. Door een duidelijke communicatie is het voor iedereen op de groep zichtbaar en hoorbaar, hoe er met elkaar wordt omgegaan. De leidsters hebben ook hier een voorbeeldfunctie.

Kinderen voelen zich veilig en beschermd als ze op de leidsters kunnen vertrouwen dat zij 'optreden' wanneer een ander kind hen pijn doet. Voor de kinderen moet ook duidelijk zijn wat er gebeurt als je je ongewenst gedraagt. Dan wordt het betreffende kind naar gelang zijn leeftijd/ontwikkelingsniveau, aangesproken op zijn handelingen. Er wordt benoemd wat er gebeurde en wat de gevolgen zijn voor het ander betrokken kind of materialen van de groepsruimte en hoe dit weer kan worden opgelost.

Emotionele veiligheid en de activiteiten

Vraag

Hoe kunnen activiteiten bijdragen aan het gevoel van emotionele veiligheid van de kinderen?

Antwoord

Op alle groepen is er een afwisseling tussen de momenten van rust en van actie. Deze momenten liggen vast in de structuur van het dag/ middagprogramma. De buitenschoolse opvang heeft vaste tijden voor computeren, eten, buiten spelen of een gezamenlijke activiteit doen. Deze activiteiten worden aan het begin van de naschoolse opvang middag met de kinderen besproken. Zo worden zij voorbereid op dat wat komen gaat. Dit geeft hen rust en een gevoel van veiligheid. Tijdens het vrij spelen is er zowel ruimte om zelf te spelen met zelfgekozen materiaal als wel om samen te spelen. Het eigen initiatief van het kind wordt daarbij aangemoedigd.

Leidsters ondersteunen de kinderen bij de individuele- of groepsactiviteiten op verschillende manieren. Dit hangt af van het betreffende kind, de situatie en het materiaal. Zo zal een leidster minder snel geneigd zijn tot handelen wanneer een sociaal weerbaar kind samenspeelt met een kind waar het vaker mee heeft gespeeld. Maar een kind dat nog niet zo ver is en nog niet verbaal sterk is, heeft wel behoefte aan ondersteuning van een leidster. Zij zal afhankelijk van de situatie passief of actief ondersteunen. Ze kan het kind observeren en zo nodig non verbaal aanmoedigen, geruststellen, zo nodig actief mee spelen, benoemen wat er gebeurt en voordoen hoe het kan spelen met de ander en/of materiaal.

Het is belangrijk om activiteiten aan te bieden die de nieuwsgierigheid van de kinderen prikkelt en uitnodigt mee te willen doen. Om hun aandacht vast te houden en daadwerkelijk de activiteit te kunnen doen, is het belangrijk om het doel ervan te benoemen. Kinderen horen wat de betekenis is van de activiteit en ontlene houvast door te weten wat er van hen wordt verwacht. Onduidelijkheid kan het gevoel van het niet kunnen, van onzekerheid, opgeven en zelfs ongewenst gedrag in de hand werken. Mede door de training Oog voor Interactie zijn leidsters zich extra bewust van de betekenis van benoemen en verwoorden voor

opgroeïende kinderen. Naast de structuur van het dagprogramma is er ook structuur in de volgorde van bijvoorbeeld het binnenkomen.

Op vaste momenten in het jaar wordt aandacht besteed aan de diverse vieringen zoals bijvoorbeeld de geboorte van een broertje of zusje, verjaardagen van het kind op de groep of ouder(s) en personeel.

*Emotionele veiligheid en het spelmateriaal**Vraag*

Hoe kan spelmateriaal ingezet worden om kinderen een veilig gevoel te geven?

Antwoord

Het is een taak van de leidsters om kinderen te leren hoe zij met spelmateriaal om moeten gaan maar zonder hen te beperken in hun behoefte te experimenteren met het materiaal. Enerzijds krijgen kinderen daar ruimte voor, afhankelijk van of een kind dat aan kan en passend is in de situatie. Anderzijds zal een leidster het kind begeleiden en

ondersteunen bij diens keuze voor onbekend materiaal door het voor en/of samen te spelen.

Ook hier zijn de leidsters weer een voorbeeld hoe om te gaan met het materiaal zonder het kind te beperken in zijn exploratiedrang. Na het spelen wordt het samen opgeruimd en teruggezet op de vaste plek in de kast. Bovendien benoemen leidsters wat het kind wel en niet mag doen met het materiaal bijvoorbeeld niet voetballen in de gang, maar buiten.

2.2 Persoonlijke competenties

Persoonlijke competenties en de leidster-kind interactie

Vraag

Op welke wijze kan de leidster-kind interactie de persoonlijke competenties van de kinderen helpen ontwikkelen? Hier worden persoonskenmerken bedoeld zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit.

Antwoord

In de interacties met de kinderen stimuleert de leidster hen op verschillende manieren. Op een verbale manier zoals het benoemen van wat het kind doet, belonen met uitleg van datgene wat het kind goed kan, verwoorden van wat er gebeurt in het spel van het kind en voor het kind de relaties te leggen met eerdere ervaringen enz. Leidsters maken ook gebruik van hun mimiek en expressie om kinderen aan te moedigen en belonen bijvoorbeeld door te glimlachen of een duim op te steken.

Door materiaal af te stemmen, te matchen op het ontwikkelingsniveau en behoeften van het kind, dit materiaal te koppelen aan het thema, vergroot de leidster de kans op succes bij het kind. Wanneer deze ervaart dat hij zelfstandig met het materiaal kan werken, geeft dat zelfvertrouwen en een gevoel van bekwaamheid. Andere kinderen hebben baat bij wat extra ondersteuning door het materiaal samen met de leidster te verkennen, door het samendoen en nadoen. Kinderen leren door herhaling en leidsters spelen op deze behoefte in door hen dezelfde activiteiten/materiaal aan te bieden, zo nodig met variatie om het boeiend te houden. De leidster heeft ook hier een voorbeeldfunctie.

Persoonlijke competenties en de binnen-buiten ruimte

Vraag

Hoe wordt de ruimte binnen en buiten, ingezet ten behoeve van de persoonlijke competenties van de kinderen?

Antwoord

In de ruimten binnen zijn verschillende hoeken gecreëerd bijvoorbeeld huishoek-en bouwhoek, een plek om alleen te kunnen chillen, een knutsel en spelletjes tafel en een zithoek om even te lezen of te gamen. De kinderen worden uitgedaagd en geprikkeld tot spelen doordat leidsters de (veilig ingerichte) hoeken aantrekkelijk maken bijvoorbeeld door van de poppenhoek een spannende tent te maken of net wat ander speelgoed klaar te zetten op een andere plek.

Ook buiten het lokaal, op de gang kan worden gespeeld bijvoorbeeld bij slecht weer. De gang nodigt zo ook de kinderen uit tot spel en maakt het mogelijk zich even te begeven in een kleiner groepsgebeuren.

Buiten zijn er, verschillende hoekjes waar kinderen zich kunnen verstoppen of rustig kunnen spelen. Maar er is ook ruimte om te rennen, fietsen en voetballen.

Zowel binnen als buiten gelden duidelijke regels om de veiligheid van de kinderen te bewaken. Naast de omgangsregels (bijvoorbeeld elkaar geen pijn doen) zijn er ook afspraken met het oog op de ruimte. Zo mag er binnen niet worden gerend maar rustig gelopen. Met de bal gooien/schoppen mag alleen buiten gebeuren.

Bij het herhaaldelijk benoemen van deze afspraken wordt zoveel mogelijk een korte uitleg gegeven waarom iets niet kan/mag. Dat motiveert kinderen om zich aan deze afspraken te houden. Bij het buiten spelen is er altijd toezicht door één van de vaste leidsters van de groep.

Persoonlijke competenties en de groep

Vraag

Hoe kan de groep van het kind bijdragen aan het ontwikkelen van persoonlijke competenties?

Antwoord

Binnen de groep is er aandacht voor elk kind. Dat begint al bij binnenkomst wanneer het kinderen met zijn of haar naam wordt begroet. Tijdens groepsactiviteiten zoals bijvoorbeeld karaoke met de muziekinstallatie worden de kinderen om de beurt aangesproken met de vraag wat ze willen zingen. Tijdens het eetmoment wordt ieder kind gevraagd wat het eten wil. Vaak gaan deze korte aandacht momenten gepaard met een gesprekje over iets wat het kind heeft meegemaakt. Tijdens deze activiteiten leren de kinderen op hun beurt te wachten, te luisteren naar wat er wordt gevraagd.

De groep functioneert als een sociale leeromgeving waarin kinderen door voordoen en imiteren, leren zich sociaal wenselijk te gedragen. Zo wordt het leren delen en samenspelen uitvoerig geoefend. Dit geldt ook voor het ruzie maken en het weer goed maken met elkaar, het troosten, het samen plezier maken, om hulp leren vragen enz.

Gedurende de rest van de dag krijgen de kinderen individuele aandacht doordat ze mogen helpen met tafeldekken, afruimen, afwassen, schoonmaken of andere taken. Deze taken mogen ze zo zelfstandig mogelijk uitvoeren zodat ze ervaren dat ze dit ook daadwerkelijk kunnen. Dit versterkt hun zelfvertrouwen.

Door samen te werken ervaren ze bovendien hoe leuk dit kan zijn.

Persoonlijke competenties en activiteiten

Vraag

Hoe kan het aanbod van activiteiten aansluiten op persoonlijke competenties?

Antwoord

Tijdens de buitenschoolse opvang (ochtend) middag worden de kinderen op de groep „gevolgd“, is er oog voor hun behoefte aan zelfstandigheid en zelfredzaamheid en wordt hun eigen initiatief en interesse gestimuleerd. Activiteiten zijn het middel waarmee aan persoonlijke competenties wordt gewerkt. Zo leren kinderen dat ze op hun beurt moeten wachten, zowel tijdens het eten, als bij het doen van een spelletje of het buiten fietsen.

Activiteiten die gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties zijn volgens de leidsters:

- het samen of alleen liedjes zingen;
- aan tafel eten en drinken;
- het lezen;
- brood/koekjes bakken;
- buiten spelen;
- schilderen, tekenen, kleuren en knutselen;
- puzzelen;

- samen schoonmaken, afwassen, afruimen, tafeldekken, was opvouwen, opruimen;
- naar de wc gaan.

Maar ook tijdens activiteiten die zich buiten de buitenschoolse opvang afspelen zoals bijvoorbeeld boodschappen doen, naar de kinderboerderij of bibliotheek bieden gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties.

Persoonlijke competenties en spelmateriaal

Vraag

Wat is de relatie tussen de ontwikkeling van persoonlijke competenties en spelmateriaal?

Antwoord

Leidsters bieden de kinderen spelmateriaal aan dat aansluit bij hun ontwikkeling, leeftijd en belevingswereld. Materiaal dat uitnodigt tot spelen en ontdekken en de fantasie prikkelt. Maar ook materiaal dat de denkontwikkeling aanspreekt en samen met een leidster wordt ontdekt/gespeeld waarbij spelenderwijs vaardigheden geoefend kunnen worden.

Voor al het materiaal op alle groepen geldt dat er zuinig wordt omgegaan met het speelgoed en er eerst opgeruimd wordt voordat er met iets anders wordt gespeeld. Buiten zijn er afspraken dat er voorzichtig met de fietsen en ander materiaal wordt omgegaan. Dat er bij het fietsen rekening gehouden moet worden met de andere kinderen. En dat het zand in de zandbak moet blijven en er niet mee gegooid mag worden.

2.3 Sociale competenties

Sociale competenties en de leidster-kind interactie

Vraag

Op welke manier kan een leidster in haar interacties de sociale competenties van de kinderen helpen ontwikkelen?

Antwoord

Op de groepen wisselen de gezamenlijke- en individuele activiteiten elkaar af. Vaardigheden als elkaar helpen, samenspelen en samenwerken zijn voor de leidster de hele dag een aandachtspunt. Ze zal dit in relevante situaties voor de kinderen duidelijk en herhaaldelijk benoemen, vaak voordat de kinderen gaan spelen en niet pas als dit uit de hand loopt.

Tijdens het vrije spel is de leidster fysiek aanwezig door dichtbij de kinderen te gaan zitten en hen te observeren. Zo nodig grijpt ze in bij conflicten als de kinderen er zelf niet uit lijken te komen.

Kinderen op de groep met een extra aandacht of zorgvraag, worden na overleg met ouder(s)/verzorger(s) en orthopedagoog, met extra aandacht en hulpmiddelen zoals bijvoorbeeld pictogrammen, specifieke spel en speelgoed begeleid.

In alle groepen zijn de leidsters duidelijk en consequent in hun benadering van de kinderen. Ze geven de kinderen de ruimte om met elkaar om te leren gaan door spel maar moedigen hen ook aan elkaar te helpen, te troosten en met elkaar te communiceren. De leidster maakt op een concrete manier aan het kind duidelijk wat zij van hem/haar verwacht. Door vervolgens het verwachte gedrag van het kind positief te bekrachtigen zal het gedrag eerder beklijven. Bij kinderen die in hun ontwikkeling

drempels moeten nemen bijvoorbeeld (bij ADHD, Autisme) wordt hierin extra ondersteuning geboden.

Sociale competenties en de binnen- en buitenruimte

Vraag

Hoe kan de binnen-en buitenruimte bijdragen aan het ontwikkelen van sociale competenties?

Antwoord

Het is de bedoeling dat er zowel binnen als buiten, op alle groepen, gelegenheid is voor kinderen om gevarieerde spelervaringen op te doen. Zowel binnen als buiten is er gelegenheid om alleen of samen actief bezig te zijn door de inrichting maar ook door de variatie in spelmateriaal. Buiten is er volop gelegenheid om met fietsen, voetbalkballen, step enzovoort met elkaar te (leren)spelen.

De kinderen leren om te vertellen waar ze mee willen spelen, op welke manier ze dat willen doen, elkaar te helpen en met elkaar een oplossing te bedenken wanneer bijvoorbeeld meerdere kinderen op hetzelfde moment met hetzelfde materiaal willen spelen. Tijdens het samen voetballen ontstaat zo vanzelf het verdelen van teams of het samenwerken in teamverband. Leidsters lokken dit ook uit door zelf mee te doen.

Sociale competenties en de groep

Vraag

Hoe kan het kind in de groep zijn sociale competenties ontwikkelen?

Antwoord

Voor alle kinderen in alle groepen geldt dat ze deel uitmaken van een groep waarin vanzelfsprekend het leren delen en samen spelen dagelijks aan de orde komt. Het is de taak van de leidsters om deze vaardigheden bij de kinderen in de groep te begeleiden. Door hen voldoende ruimte te geven dit te oefenen. Bovendien staan leidsters zelf model voor sociaal gewenste vaardigheden waaronder naar elkaar luisteren, elkaar helpen en andere omgangsvormen. Daar hoort ook het leren omgaan met emoties zoals boos, verdrietig, blij zijn bij. Kinderen leren ook deze bij elkaar te herkennen en te benoemen en daarnaar te handelen. Zo gebeurt het regelmatig dat een verdrietig kind door een ander kind wordt getroost waarbij het gedrag van de leidster wordt nagebootst.

Sociale competenties en activiteiten

Vraag

Hoe kunnen activiteiten op de groepen zodanig georganiseerd worden, dat er gelegenheid is om sociale vaardigheden te ontwikkelen?

Antwoord

Op alle groepen is er een duidelijke verdeling tussen de groepsmomenten zoals het samen aan tafel eten, drinken of andere activiteiten en de meer in kleinere groepjes of 1-op-1 contacten.

Alle activiteiten bieden de kinderen gelegenheid om sociaal gedrag te ontwikkelen zoals het leren wachten op je beurt, het leren luisteren naar de ander, het stil leren zijn, het elkaar leren kennen bij naam en deze durven gebruiken in het contact maken, het voor elkaar zorgen door elkaar te helpen. Boven alles leren de kinderen dat het ook leuk is wanneer je samen bezig bent en daar plezier aan kunt beleven.

Sociale competenties en het spelmateriaal

Vraag

Hoe kan spelmateriaal ingezet worden om sociale vaardigheden te leren?

Antwoord

Alle groepen beschikken over een uitgebreid assortiment aan spelmateriaal. Bij de aanschaf wordt rekening gehouden met de verschillende leeftijden en ontwikkelingsniveaus. Bovendien is er een verschil tussen materiaal dat een beroep doet op het bewegen, zoals een glijbaan en materiaal waarbij de oog-handcoördinatie wordt aangesproken. Zowel bij de glijbaan leren kinderen op hun beurt te wachten als bij het doen van een gezelschapsspelletje.

Belangrijk is dat het materiaal van nature uitdagend is door uitstraling bijvoorbeeld door kleuren/vorm/materiaal/grootte. Doordat de leidster het op verschillende manieren weet aan te bieden wordt het materiaal uitdagend voor het kind. Zowel met de hele groep, individueel of in kleinere groepjes afhankelijk van het onderdeel in het dagprogramma.

Op de groepen is dit een belangrijk aandachtspunt. Materiaal wordt bewust ingezet om bepaalde individuele ontwikkelingsdoelen, waaronder de sociale, bij kinderen te helpen ontwikkelen.

2.4 Overdracht van waarden & normen

Overdracht van waarden & normen en de leidster-kind interactie

Vraag

Welke richtlijnen worden gehanteerd bij het overdragen van waarden en normen op de kinderen?

Antwoord

In de interacties met de kinderen worden de algemeen sociaal wenselijke waarden en normen door de leidsters voorgeleefd en uitgedragen. Zij zijn zich ervan bewust dat zij een voorbeeld zijn en willen kinderen dit sociaal wenselijke gedrag leren door nabootsing.

Als belangrijke omgangsregels worden genoemd,

- elkaar aanspreken bij de naam
- elkaar accepteren voor wie ze zijn
- dag zwaaien
- alsjeblieft en dank je wel gebruiken
- sorry leren zeggen
- op je beurt kunnen wachten
- eten en drinken gebeurt aan tafel
- op elkaar kunnen wachten met eten tot iedereen iets heeft
- niet met volle mond praten
- je eigen spulletjes in je kastje opruimen
- om iets kunnen vragen bijv. een cracker
- speelgoed na gebruik netjes opruimen en er zuinig mee omgaan
- na wc bezoek handen wassen en afdrogen;

- om hulp kunnen vragen;
- een ander vragen om speelgoed in plaats het van elkaar afpakken;
- leren delen en samenspelen met hetzelfde speelgoed;
- elkaar geen pijn doen;
- niet gooien met speelgoed;
- binnen niet rennen maar lopen;
- stil kunnen zijn als een ander praat;
- kunnen luisteren naar elkaar;
- een vraag verbaal/non verbaal kunnen beantwoorden;
- niet zomaar aan andermans spullen komen;
- elkaar niet plagen;
- niet schreeuwen, slaan, schelden;
- elkaars wensen respecteren bijvoorbeeld niet willen knuffelen;
- de vragen van de kinderen serieus nemen;
- voor elkaar zorgen en elkaar helpen;
- het anders zijn bijvoorbeeld door uiterlijk waarneembare handicap, respecteren.

Dit socialisatieproces vindt zijn oorsprong in zowel het pedagogisch beleidsplan als het pedagogisch werkplan. Tijdens de periodieke teamvergaderingen en kind besprekingen komt het omgaan met waarden en normen regelmatig ter sprake. Bijvoorbeeld het omgaan met bepaald ongewenst gedrag van een kind. Daar kunnen daar waar nodig, in overleg met ouders, aparte afspraken over gemaakt worden.

Over het algemeen geldt dat een kind dat ongewenst gedrag vertoont, op ooghoogte wordt aangesproken op zijn gedrag door dit concreet voor hem te benoemen. Aan het kind wordt concreet benoemd welk gedrag er van hem verwacht wordt. Het kind wordt na 2x waarschuwen even apart in de groepsruimte gezet om het kind het moment te geven tot rust te komen om daarna met herhaling van het gewenste gedrag terug te keren in de groep. wanneer onvermijdelijk kan het kind even licht vastgepakt worden en nogmaals op ooghoogte worden aangesproken waarbij nogmaals benoemd word wat er gebeurde zodat kind inzicht krijgt in oorzaak-gevolg oftewel actie-reactie, het kind keert daarna weer terug in de groep.

Afhankelijk van de situatie en het ontwikkelingsniveau van het kind, kan er samen met het kind gezocht worden naar een oplossing.

Voor alle groepen geldt dat van de leidsters wordt verwacht dat zijzelf het voorbeeld zijn in het voorleven van bovenstaande waarden en normen. Dit vraagt het vermogen om te reflecteren op het eigen handelen. Een vaardigheid die voortdurend aandacht vraagt, ook in het kader van kwaliteitsbewaking.

De overdracht van waarden & normen en de binnen- en buitenruimte

Vraag

Hoe wordt er omgegaan met de ruimten zodat het prettig omgaan is met elkaar?

Antwoord

Alle leidsters maken duidelijke afspraken met elkaar over het gebruik van de ruimten en spreken elkaar er op aan wanneer daarvan wordt afgeweken. In de maandelijkse teamvergaderingen kunnen afspraken en regels aan de orde komen.

Door de kinderen te observeren hoe zij de ruimte gebruiken kan deze eventueel aangepast worden qua inrichting en opruimplekken.

Het is belangrijk dat de ruimten, zowel binnen als buiten aan het einde van de dag opgeruimd worden achtergelaten.

De overdracht van waarden en normen en de groep

Vraag

Welke rol speelt de groep bij het overdragen van waarden en normen zodanig dat dit voor de kinderen een verrijking betekent?

Antwoord

Op de groepen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de religie en cultuur van elk kind. Met de ouders worden daar afspraken over gemaakt die weer doorgesproken worden met de betrokken collega's.

Kinderopvang Breed draagt er zorg voor dat het voor iedereen op de groepen duidelijk is dat er bepaalde regels gelden. Huisregels hangen op een zichtbare plaats en deze worden dagelijks herhaald en ook besproken wanneer er zich op de groep een bepaalde situatie voordoet.

Tijdens uitstapjes naar bijvoorbeeld speeltuin of kinderboerderij, gelden er strengere regels met het oog op de fysieke veiligheid van de kinderen.

In het groepsgebeuren worden normen en waarden ook in de vorm van bepaalde rituelen met de kinderen besproken en beleefd. Naast de traditionele vieringen zoals bijvoorbeeld Bevrijdingsdag, Pasen, Sinterklaas, Kerst is er ook aandacht en ruimte om andere traditionele vieringen te delen bijv. het Suikerfeest. Het vieren van verjaardagen op de groep of rituelen bij de komst nieuw kind op de groep of het gezamenlijk afscheid nemen bij vertrek van een kind geeft het kind een verbindende groepsmoment.

Afgestemd op hun ontwikkelingsleeftijd met elkaar bewust stil te staan en alle aspecten eromheen voor de kinderen te beleven en te benoemen krijgen deze vieringen voor de kinderen betekenis. En een verrijking van hun eigen leefwereld.

De overdracht van waarden en normen en activiteiten

Vraag

Hoe kun je waarden en normen op kinderen overbrengen en hen andere culturen leren respecteren met behulp van activiteiten?

Antwoord

Alle leidsters vinden het belangrijk, onafhankelijk van welke activiteit dan ook, dat er naar elkaar wordt geluisterd, dat er wordt ingegaan op waar de kinderen mee komen, dat kinderen ervaren dat ze worden begrepen, dat ze worden geholpen bij het om leren gaan van moeilijke situaties zoals die zich voor kunnen doen.

Aansluiten bij de gebeurtenissen in het leven van de kinderen. Bijvoorbeeld bij de geboorte van een baby-zusje/broertje waarbij wordt getrakteerd en er met de hele groep iets wordt gemaakt om te feliciteren.

Aan diverse gebeurtenissen wordt door middel van het (voor)lezen van een (prenten)boek aangesloten op de belevingswereld van de jonge kinderen op de BSO. Deze activiteit biedt volop gelegenheid om via gesprekjes met de kinderen van alles te bespreken.

Maar ook tijdens de gezamenlijke maaltijd wanneer blijkt dat er kinderen zijn die geen varkensvlees mogen eten in verband met hun geloof. Of een kind geen melkproducten mag, speciaal brood heeft of medicijnen moet slikken, geeft dat gelegenheid om op eventuele vragen van kinderen in te gaan. De ervaring leert dat kinderen niet zo snel iets gek vinden en de eenvoudige uitleg vaak probleemloos accepteren.

Het is logisch dat ook hier het de leidsters zijn die ook hierin een voorlevende rol hebben en zich dus bewust moeten zijn van hun eigen houding ten opzichte van waarden en normen, ook die van andere culturen.

Het eigen maken van waarden en normen en het spelmateriaal

Vraag

Op welke manier kan spelmateriaal worden ingezet om waarden en normen op kinderen over te brengen?

Antwoord

De ingerichte verschillende speelplekken met bij behorende materialen zoals bijvoorbeeld de huishoek, bouwhoek een kast met verkleedspullen bieden mogelijkheden om daar vorm aan te geven.

Naast deze materialen bieden boekjes met verhalen uit/over verschillende landen, nog meer gelegenheid om andere culturen/gebruiken ter sprake te brengen.

In de omgang met het spelmateriaal krijgen kinderen de begeleiding om tijdens het spelen zorgvuldig om te gaan met de spullen, het materiaal waar mee wordt gespeeld bij elkaar wordt gehouden en na het spelen altijd wordt opgeruimd. Een stukje gezamenlijke verantwoordelijkheid.

In de groep wordt het spelmateriaal ook gezamenlijk schoongemaakt.

Daarbij wordt het naspelen van huishoudelijke activiteiten uitgebreid behandeld door de kinderen te betrekken bij het tafeldekken, afruimen, afwassen, vegen en boodschappen doen.

Hoofdstuk 3 Een middag op de buitenschoolse opvang van Kinderopvang Breed

Kinderopvang Breed heeft één kinderdagverblijfgroep voor kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar, één peuterspeelgroep voor peuters van 2-4 jaar en twee buitenschoolse opvangengroepen voor kinderen in de basisschoolleeftijden van 4-13 jaar. Iedere dag is op elke groep per minimaal één vaste pedagogische medewerkster aanwezig als vast gezicht en/of mentor. Jaarlijks biedt Kinderopvang Breed studenten van o.a. SPW-3 en SPW-4, SPH en Pedagogiek de mogelijkheid om stage te lopen. Deze stagiaires worden op een vaste groep geplaatst en draaien volledig mee. Ze tellen echter niet mee in het BKR.

Er wordt gewerkt met een gestructureerd programma waarin naast vrije spelmomenten ook gericht aan individuele hulpvragen wordt gewerkt. In de praktijk blijkt regelmatig dat kinderen zonder hulpvraag een goede sparringpartner blijken te zijn.

Het verloop van een middag op de buitenschoolse opvang bij Kinderopvang Breed.

Lange middag

13:00 uur een broodmaaltijd en melk, thee of limonade
 13:30 uur vrij spel/ gamen
 14:00 uur buiten spelen
 14:30 uur gezamenlijke activiteit

Korte middag

15:00 uur water, limonade of thee, fruit/ groente/ boterham
 15:15 uur vrij spel/ gamen
 15:45 uur gezamenlijke activiteit
 17:00 uur crackers met beleg

Er zijn kinderen die voor schooltijd op de voorschoolse opvang van Kinderopvang Breed zitten. Deze krijgen afhankelijk van tijdstip binnenkomst een broodmaaltijd/ ontbijt aangeboden. Op marge- studiedagen en tijdens vakanties is de buitenschoolse opvang van Kinderopvang Breed de hele dag geopend.

Het verloop van een *marge- studie of vakantiedag* op de buitenschoolse opvang bij Kinderopvang Breed.

07:30 uur ontbijt
 09:00 uur vrij spel/ gamen
 10:00 uur water, limonade of thee, fruit/ groente
 11:00 uur gezamenlijke activiteit
 13:00 uur een broodmaaltijd en melk, thee of limonade
 13:30 uur vrij spel/ gamen
 14:00 uur buiten spelen
 14:30 uur gezamenlijke activiteit
 15:00 uur water, limonade of thee, fruit/ groente/ boterham
 15:15 uur vrij spel/ gamen
 15:45 uur gezamenlijke activiteit
 17:00 uur crackers met beleg

Ruil dagen of extra dagen

Kinderopvang Breed heeft in haar aanbod zowel vaste als flexibele opvang. Ook is het in het geval van vaste opvang mogelijk om 6 keer per kalenderjaar te ruilen en/of extra opvang af te nemen. Wanneer ouders een dag willen ruilen of willen dat hun kind een dag extra komt, probeert Kinderopvang Breed hierin mee te denken (maatwerk). Ouders kunnen dan contact opnemen met de leidster van de groep welke vervolgens bekijkt of de geldende leidster-kind ratio van kracht blijft. Wanneer dit van toepassing is kan het kind een dag extra komen of ruilen.

3uursregeling

Alle groepen zijn volgens de geldende beroepskracht-kind-ratio (BKR) samengesteld. De opvangdagen bij Kinderopvang Breed zijn van 07:00-19:00 uur. Van deze twaalf uur wijken we op sommige dagen maximaal drie uur af van de BKR. Dit betekent dat we tijdens deze drie uur 08:30-09:00 uur, 12:30-13:30 uur en 17:00-18:30 uur wanneer nodig minimaal de helft van de BKR inzetten. Hierdoor behouden wij de mogelijkheid dat de vaste peuterspeelgroep leidster (tweede gezicht) tijdens de pauze van de vaste medewerker (eerste gezicht) op het kinderdagverblijf haar groep waarneemt wanneer er over de hele dag, maar één leidster in verband met minimale kind bezetting werkzaam is op het kinderdagverblijf of dat een leidster voor 09:00 of na 17:00 uur op meer dan zes kinderen mag staan. Alle pedagogisch medewerkers binnen Kinderopvang Breed die op de groep werken zijn in het bezit van EHBO bij baby's en kinderen.

De volgende 3uursregeling is van kracht binnen Kinderopvang Breed

Ochtend: 08:30-09:00 uur

Middag: 12:30-13:30 uur

Eind van de middag: 17:00-18:30 uur

Vier-ogen principe

Wij werken volgens het vier-ogen principe. Zo zijn er altijd meerdere mensen aanwezig en kan er sneller en effectiever worden ingegrepen als een kind of leidster iets overkomt. Daarnaast verkleint dit het risico ten aanzien van seksueel misbruik en/of kindermishandeling. Op het moment dat er door ziekte of een andere calamiteit ongepland een pedagogisch medewerker afwezig is, wordt aan de hand van het aantal kinderen en dus de leidster-kind-ratio bepaald of er een invalkracht ingezet zal worden, dat er een leidster verandert van groep of dat kinderen op een andere groep worden geplaatst. Hierbij wordt te allen tijde rekening gehouden met de verhouding baby's, dreumesen en peuters en of er al dan niet toestemming van de ouders is om hun kind op een andere groep te plaatsen.

Calamiteiten

De groepen worden bij calamiteiten ondersteund door het personeel van SBO Facet dat in hetzelfde gebouw is gehuisvest aan de Palestrinalaan. Bij Kinderopvang Breed zijn er altijd minimaal twee mensen aanwezig en de directie/ leidinggevenden zijn ook altijd telefonisch bereikbaar.

Hoofdstuk 4 Kwaliteit en personeel

Wij zijn ons bewust dat de invulling van de vereiste basisdoelen die hier in bovenstaande genoteerd worden niet zonder inzet en bewustwording door pedagogische medewerkers worden gerealiseerd en goede pedagogische middelen/materialen niet zondermeer een garantie brengen dat dit allemaal in de praktijk vanzelf gaat.

Hoe kan gezorgd worden dat leidsters dit wel doen?

Doordat de pedagogische medewerkers (de leidsters) deelnemen aan relevante trainingen waar interacties en reflecteren op eigen gedrag als centrale kern behandeld worden (alle leidsters zijn o.a. getraind in Oog voor Interactie en de peuterspeelgroep leidsters hebben ook allen het certificaat Vversterk behaald of zijn hiervoor in opleiding).

Tijdens onze 3 maandelijkse deskundigheidsbevordering voor het vaste pedagogische team is interactie tussen kind/kind, leidster/kind, leidsters/leidster een terugkerend aspect, zo ontstaat er een structureel bewustwordingsproces.

Naast bewustwording van de verschillende aspecten van ons interactiegedrag is systematisch aandacht voor een doorlopende kennisvergroting en basishouding van de pedagogische medewerkster bij Kinderopvang Breed.

Als team zijn we ons bewust geworden van de verschillende gedragingen die we bewust en actief gebruiken en kunnen deze inzetten om de basisdoelen bij jonge kinderen te ondersteunen in de ontwikkeling.

Doordat er tegenwoordig steeds meer bekend wordt over de invloed van interacties op de ontwikkeling van de hersenen bij jonge kinderen, zijn we ons nog meer doordrongen van de verantwoordelijkheid die op onze schouder(s) rust. Het is onder meer onze taak om kinderen toe te rusten met een stevige basis bestaande uit o.a. zelfvertrouwen, gedragsregulering, competentiegevoelens enzovoort waarmee ze de rest van hun leven op voort kunnen bouwen.

Deze opdracht wordt met passie voor het kind en het vak door ons elke dag gerealiseerd.

Bijlage Stappenplan 'Naar buiten'

Algemeen

Doel

De veiligheid van de kinderen waarborgen wanneer zij onder begeleiding van leidsters hun gebouw verlaten om ergens naartoe te gaan.

Toepassing

Dit stappenplan geldt voor alle leidsters die met kinderen van Kinderopvang Breed op weg zijn naar en/of hun groep verlaten.

Toelichting

De leidsters van alle groepen gaan er regelmatig met de kinderen op uit. Dan is het belangrijk, in verband met veiligheid en verzekering, om volgens een stappenplan waarin afspraken vastgelegd zijn, te handelen.

Stap 1 Voorbereiding

Alle kinderen op het kinderdagverblijf of de peuterspeelgroep bij Kinderopvang Breed hebben een kinderdagverblijf "OV-pas" met hun foto en naam. Deze hangt op de dagen dat het kind aanwezig is op het magneetbord op de groep van het kind. Op de achterzijde van deze "OV-pas" staan ook de naam van de ouder(s)/verzorger(s), telefoonnummer en calamiteiten gegevens. Als we weg gaan nemen we de OV-passen van de kinderen die mee gaan mee. Op de buitenschoolse opvang maken we geen gebruik van dit passen systeem, maar gaat er altijd een actieve brandlijst mee tijdens activiteiten waarop we alle informatie van de aanwezige kinderen snel kunnen vinden.

- Alle kinderen dragen een oranje Kinderopvang Breed veiligheidshesje tijdens activiteiten, zodat zij goed herkenbaar zijn. Bij extreme hitte wijken wij hier van af en werken we met herkenbare polsbandjes, daar de veiligheidshesjes niet genoeg ademen.
- Een van de leidsters beheert een mobiele telefoon en de EHBO doos.
- Vooraf maken de leidsters afspraken over de taakverdeling en zo nodig de aansturing van bepaalde kinderen.
- Voor vertrek worden de kinderen (tijdig) voorbereid door te vertellen wat er gaat gebeuren, wie ermee gaan en wat ervan hen wordt verwacht. Bijvoorbeeld elkaar een handje geven, niet rennen maar gewoon lopen, bij de leidster blijven enzovoort.
- Bij uitstapjes worden de kinderen ook meerdere malen geteld, namelijk bij vertrek, als ze in de Stint of bakfiets zijn geplaatst, bij aankomst op de locatie, bij vertrek van de locatie en bij aankomst op Kinderopvang Breed. Sommige kinderen van de oudere leeftijdsgroepen fietsen al zelfstandig, maar worden tijdens uitjes altijd hierin begeleidt door de leiding.
- Alle kinderen zijn voor vertrek verschoond of hebben geplast.
- Wanneer er meer kinderen mee gaan dan de leidster(s) aan handen vrij hebben wordt een veiligheidskoord gebruikt (dit is een gekleurd koord met verschillende gekleurde handvatten).

Leidster-kind ratio

- Het aantal leidsters dat meegaat, is afhankelijk van de bestemming en het aantal kinderen en het percentage 'zorgkinderen'. Zo zal een 'zorgkind' dat bijvoorbeeld extra zorg nodig heeft tijdens een uitstapje extra begeleiding krijgen om zijn/haar veiligheid te kunnen waarborgen.
- De leidinggevende is verantwoordelijk voor de beroepskracht-kind-ratio en heeft daarbij oog voor de samenstelling van de groep en de bestemming.

Stap 2 Onderweg

Algemeen

Van tevoren is uitgezocht hoe ze zo veilig mogelijk op de plaats van bestemming aan kunnen komen, zodat ze onderweg niet hoeven te zoeken.

Te voet

- Elke leidster heeft kinderen aan de hand of duwt een buggy met kinderen.
- Wanneer er meer kinderen meegaan dan er vrije handen zijn wordt het veiligheidskoord in gebruikt (dit is een gekleurd koord waar meerdere gekleurde handvatten aanzitten om aan vast te houden).
- Kinderen die zelfstandig kunnen lopen geven elkaar een handje en lopen voor de leidster zodat ze zichtbaar.
- In het geval van een voetgangersgebied kan er voor gekozen worden, de kinderen met duidelijke regels/grenzen toch iets vrijer te laten. Zo mogen ze bijvoorbeeld in een park tot aan het hekje lopen.
- De leidsters houden de hele groep in het oog.
- Zowel bij vertrek als aankomst worden de aanwezigheid van de kinderen aan de hand van de OV-pas gecontroleerd.

In de KiddyBus/ met de Stint

- In de KiddyBys is plaats voor 6 kinderen; in de Stint voor 10 kinderen.
- Zij zitten vast in een tuigje waarbij er rekening wordt gehouden met de combinatie van kinderen. Niet elk kind verdraagt de nabijheid van een ander kind.
- De leidster vertelt wat de bedoeling is en waar de kinderen heen gaan.
- Ze benoemt welke regels er worden afgesproken zoals niet proberen te staan, je tuigje los maken en niet aan elkaar 'plukken'.
- De leidster bedankt de kinderen bij aankomst door te benoemen wat er onderweg goed ging.

Met openbaar vervoer (trein/bus)

- Leidsters informeren van tevoren naar vertrek-en aankomsttijden van trein/bus/tram. De kinderen worden aan de hand gehouden of op een andere veilige manier in de buurt van de leidster gehouden tijdens het wachten op vertrek.
- De leidster gaat met de kinderen die ze onder haar hoede heeft, bij elkaar zitten.
- Zo mogelijk checkt een andere leidster iedereen in.
- Bij zowel het in- als het uitstappen wordt het aantal kinderen gecontroleerd.
- Ook tijdens de reis is de leidster verantwoordelijk voor het gedrag van de kinderen in trein/bus/tram.

Stap 3 Op de plaats van bestemming

- De leidsters hebben van tevoren afgesproken wie welke kinderen bij zich houdt en wie het overzicht bewaakt.
- Van tevoren zijn bepaalde oriëntatiepunten op de route bepaald en de kinderen worden hierop gewezen. Zo leren ze zich stapsgewijs oriënteren.
- Op de plaats van bestemming dragen de kinderen hun Kinderopvang Breed veiligheidshesje, weten ze wat de bedoeling is, wanneer het punt van vertrek is aangebroken en wat ze moeten doen als ze de leidster kwijt zijn.
- De leidsters waken over de veiligheid en welzijn van de kinderen en zorgen ervoor dat ze plezier hebben.

Stap 4 Bij vertrek

- Voor vertrek gaan de kinderen die al gebruik maken van de wc nog even naar de wc (als er een wc gelegenheid is).
- Zodra alle kinderen hun jas en schoenen aan hebben, controleert de leidster nogmaals of alle kinderen er zijn.
- Onderweg terug naar Kinderopvang Breed gelden weer dezelfde afspraken als op de heenweg.
- Onderweg wordt regelmatig voor de kinderen benoemd dat ze samen een gezellig uitstapje maken, dat de leidsters zien dat zij goed kunnen luisteren/wachten en op elkaar letten enzovoort. Dit zal de kinderen aanmoedigen om mee te werken en werkt prettiger in de omgang dan het continue corrigeren.

Ouders tekenen voor activiteiten binnen en buiten de wijk een Kinderopvang Breed 'uitjes' toestemmingsformulier.

Bijlage Wat wij aan de kinderen willen meegeven aan normen en waarden

Kinderen leren o.a. door zien (model staan), horen (benoemde afspraken en herhaal deze), imiteren en doen (door herhaling). Zo worden hersenverbindingen verstevigd.

Wij dragen in onze houding uit, respect voor het kind en de ouder, de diversiteit van de omgeving en natuur en milieu.

Dit maken wij zichtbaar door;

- Respecteren dat ieder kind een eigenheid heeft en uniek is.
- We praten met gewone gesprekstoon met kinderen.
- We schreeuwen niet, ook niet als we boos zijn (emotionele basisveiligheid)
- Een kind is niet verkeerd maar kan verkeerde keuzes maken, wij benoemen dan wat dat is!
- We trekken niet te snel conclusies maar observeren en gaan in gesprek.
- We geven een kind feedback met uitleg bijv. waarom iets niet kan of iets anders zou kunnen.
- We benoemen voor het kind wat het wel mag (gewenst gedrag).
- We corrigeren niet op afstand met lopen naar het kind toe en spreken het kind op een rustige toonhoogte aan.
- We geven het kind de waardering wanneer het iets doet wat goed is gegaan, bijv. wat heb jij dit goed opgeruimd of zelf de jas aangedaan.
- We helpen elkaar en troosten elkaar als een ander hulp nodig heeft of verdriet heeft.
- We geven een kind korte opdrachtjes (geeft grotere kans op succes), want te lange zinnen geeft teveel informatie dat nog niet auditief vastgehouden kan worden.
- We laten een kind zoveel mogelijk zelf doen eventueel met/enige fysieke/verbale ondersteuning (goed voor gevoel van bekwaamheid)
- We praten met de kinderen/ouder(s)/verzorger(s)/elkaar en niet *over* elkaar.
- We dragen informatie over de kinderen over via de overdracht app of in een andere ruimte.
- We doen elkaar geen pijn en als het per ongeluk toch gebeurt, zeggen we sorry en geven elkaar een handje.
- Boos zijn mag maar zonder slaan, knijpen, gooien enz.
- Er zijn stoelen voor de leidsters en stoeltjes voor de kinderen. De leidsterstoelen zijn geen speelgoed.
- Banken, stoelen en tafels zijn om op/aan te zitten en niet om op te staan.
- Buiten rennen mag, binnen niet ivm o.a. de kleintjes op de grond.
- De kasten zijn voor het speelgoed en niet om in of op te kruipen/staan.

Omgaan met speelgoed

- Speelgoed is om mee te spelen en niet om te gooien/slaan/stuk te maken.
- Opruimen doen we samen en daarbij spelen wij opruim muziek.

- Eerst opruimen op de juiste plek, voordat er met ander speelgoed gespeeld kan worden.
- Leidsters verdelen zo nodig het speelgoed over de kinderen (jonge kinderen vinden het moeilijk om te delen en wij helpen ze daarbij). We geven daarbij de tijd aan wanneer er geruild kan worden.
- We helpen ze om een ander kind te vragen om met zijn/haar speelgoed te mogen spelen.
- Structureer het spelen op de grond door middel van een kleed, kisten of aan tafel.
- Puzzelen gebeurt altijd aan tafel onder begeleiding.

Eten & drinken

- Voor het eten worden alle handjes gewassen.
- Wanneer de kinderen van buiten komen worden de handjes gewassen.
- Bij verkoudheid met loopneusjes wordt de hygiëne bij het kindje verhoogt.
- We eten pas na het zingen van het liedje of een spreuk (wachten op elkaar).
- We stimuleren de kinderen zoveel mogelijk om zelfstandig te eten.
- We leren de kinderen om met een vorkje te eten (oog-handcoördinatie)
- We praten niet met een volle mond (verslikgevaar en onverstaanbaar)
- We leren wachten op onze beurt.
- We leren de kinderen te vragen wanneer ze meer eten willen, en om te leren eten van hun eigen bord.
- Speelgoed wordt voor het eten gezamenlijk opgeruimd.
- We gaan pas van tafel als iedereen klaar is (rekening houdende met de tijdsduur van de maaltijd en de bewegingsbehoefte van sommige kindjes).
- De leidster van de groep geeft het sein om van de tafel te gaan.

Naar de wc gaan

- Speelgoed blijft op de groep en mag niet mee naar de wc.
- We stimuleren de kinderen om zichzelf uit- en aan te kleden.
- Handen horen niet in de toiletpot maar erboven.
- Na het plassen/poepen altijd handen wassen en afdrogen.
- Bij het handen wassen proberen we een ander niet nat te maken.
- We tonen onze trots en blijdschap bij de eerste kleine en grote boodschapjes tijdens het zindelijk worden van de kinderen.

Omgaan met het Milieu

- We gaan zorgvuldig om met onze omgeving en materialen. Door kosteloos materialen te recyclen.
- Beperken onze afval.
- Hebben respect voor dier en natuur.